

דווקא בארץ בה התרבות כל-כך מוחצנת, הרחוב כל-כך פתוח, קומוניקטיבי ועמוס בסימנים ובסמלים חברתיים, אין כמעט צלמים שמסתובבים ככה סתם ומצלמים את היומיומי. כולם רוצים לצלם את ההיסטוריה, את מנהיגי העולם, את הכוכבים ואת הזיקוקים. צילום רחוב או צילום תעודי כבר מזמן יצאו מהאופנה. "הצילום שלך פאסה", אמרה לי לפני כמה שנים אוצרת צילום צעירה במוזיאון חשוב, "כבר לא מצלמים ככה." לעצמי חשבתי שכל עוד בני-האדם אינם פאסה גם צילום הרחוב הישיר, הקונבנציונלי, הקלאסי, עדיין תקף.

בעיני, צילום ישיר של המציאות טומן בחובו אמירה יסודית שאין לחלוק עליה: הנצחת הרגע החולף, תיעוד הקיים לפני שהוא עובר מן העולם. מנקודת המוצא הזו מוזמן הצלם לצאת החוצה לרחוב ולצלם כראות עיניו. תיאטרון הרחוב מוצג לפנינו עשרים וארבע שעות ביממה. על הצלם לפענח אותו ולהקפיד חלקים זעירים על-פי שיקוליו, לחזור למעבדה, לפתח את הסרטים ולהדפיס תמונות בתהליך של שחזור המציאות. בעצם הוא יוצר מחדש את העולם שלו לפי בחירתו, מצרף תמונה לתמונה בדרך להרכבת פאזל ענק של המציאות דרך עיניו של הצלם.

נדירים הם צילומי הרחוב שבתוכם מגולמת אבן-דרך היסטורית, כמו למשל תצלומו של אדי אדמס משנת 1969, שבו נראה גנרל וייטנמי המוציא להורג ביריית אקדח איש וייטקונג באמצע היום ברחוב בסייגון. זה תיעוד חד-פעמי של רגע מזעזע במציאות בלתי ניסבלת, שממנו מבעבעים הרשע, חוסר הצדק, התיעוב וזילות של החיים שיש בכל מלחמה. בתצלום שזכה בפרס פוליצר אין אסתטיקה, אין קומפוזיציה, אבל לעוצמתו התיעודית והסמלית אין שיעור.

יש צילומי רחוב נפלאים אחרים, כמו של יוזף קודלקה, צלם צ'כי שהתמקד תקופה ארוכה בחיי הצוענים באירופה. צילומיו, ביופיים הנדיר, בשלמותם האסתטית ובהתרחשויות שהם מתעדים מביאים אל המתבונן עולם אחר, קסום, כמעט אגדתי. אבל זאת לא אגדה, אלא מציאות, וכאן תמונה העוצמה. אין זו הזיה פרי דימויו של הצלם שצולמה בסטודיו, נוצרה בעזרת תוכנת מחשב או באיזושהי מניפולציה טכנולוגית אחרת. זוהי תמונה של משהו שהתרחש באמת.

התצלומים בספר הזה אינם תצלומים של התרחשויות היסטוריות. הם אינם מרכזים סביב נושא מסוים אחד. המצלמים הם אנשים אנונימיים, השותפים להתרחשויות בנאליות, שכולן יחד משקפות את פניה האנתרופולוגיים של החברה שלנו. זהו תיעוד של "לא ארועים", תמונות רחוב יומיומיות של רגעים שנשלפו מתוך הזרם הבלתי פוסק של החיים. כיוון שאלה תצלומים מהירים, לא מתוכננים, לפעמים זמן התרחשותם זהה לאורך חשיפתם במצלמה. לפיכך רבים מהם אינם שלמים מבחינת הקומפוזיציה, אינם בהכרח אסתטיים, אבל כולם אומרים משהו אותנטי על הזמן והמקום שלנו.

לא התיימרתי לעשות ניסיון שיטתי ומאורגן לצלם את החברה הישראלית. מטבעי אני לא אדם מסודר וההתבוננות שלי היא אינסטינקטיבית. הדחף שלי לצלם הוא כפייתי: ראיתי משהו שעורר אותי – אני חייב לצלם אותו. אני לא יכול אחרת. התרחשויות "שוות צילום" שקרו מול עיני ולא הצלחתי לצלמן מסיבה כלשהי מתסכלות ורודפות אותי ימים ארוכים. כל חיי הבוגרים אני משוטט ברחובות, כצייד בשדה הצייד, מחפש בלי הרף את הצילום הבא. אני מאמין שכלל שתהליך השיטוט והחיפוש מפרך יותר, כך ייטב מזלי. אני יודע שלמזל יש תפקיד מרכזי בזרם הבלתי נדלה, המשעמם לכאורה, של החיים שבתוכם אני חולף.

אני לא מצלם הרבה. אני רואה את הדברים כמתוך מסננת. הבחירה של הרגע המסוים היא שלי. אני נהנה מהצילום, הוא מכריח אותי להתבונן גם בדברים השוליים. יש סיטואציות נפלאות שפוטנציאל הצילום שבהן הוא אדיר והתמונות ממש קופצות לעין, אבל רוב הצילומים מושגים בעמל רב ובעבודת נמלים. הייתי רוצה שכל התצלומים יהיו נפלאים, בעלי משמעות היסטורית, חברתית, אנתרופולוגית. אבל רק מעטות מגיעות למעמד הזה. הרבה פעמים התוצאה כוללת סתם אנקדוטות, שעשועים

ויזואליים, חיבורים של שברי מציאות שבדרך-כלל אינם מתחברים יחד, חלקם מורכבים, חלקם פשוטים. אבל תמיד הם מספרים משהו עלינו.

לצילום התיעודי יש גם ערך מוסף אחר: נקודת מבטו האישית של הצלם. לא די במצלמה שתוצב בפינת רחוב ותצלם כל חמש שניות באקראי את מה שחולף על פניה. חייב לצאת משהו מתוך נשמתו של הצלם, מוחו, אישיותו, תמונת העולם הפרטית שלו. אין שני צלמים שיראו התרחשות אחת באותו אופן, וגם הספר הזה משקף את זווית הראייה הפרטית שלי.